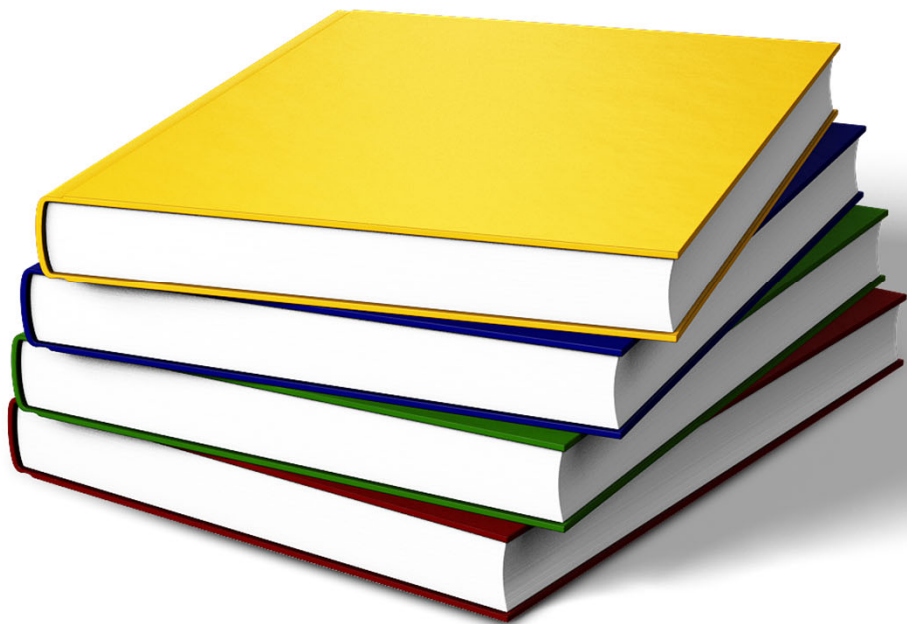

ОСНОВИ ЕКОНОМИЈЕ- -ПРЕДАВАЊА (2022)-

ДР АЛЕКСАНДАР
МОЈАШЕВИЋ

Структура предавања

1. **Микроекономија: увод**
2. **Компаративна предност и е-трговина**
3. **Фактори ПТ и фактори ПП**
4. **Еластичност тражње и понуде**
5. **Контрола цена**
6. **Укупни вишак на тржишту: потрошачки и произвођачки вишак**
7. **Утицај пореза на укупан вишак на тржишту**
8. **Светске цене, царине и квоте**
9. **Користи од слободне трговине**
10. **Практична вежба**

Делови економије (микро и макро)

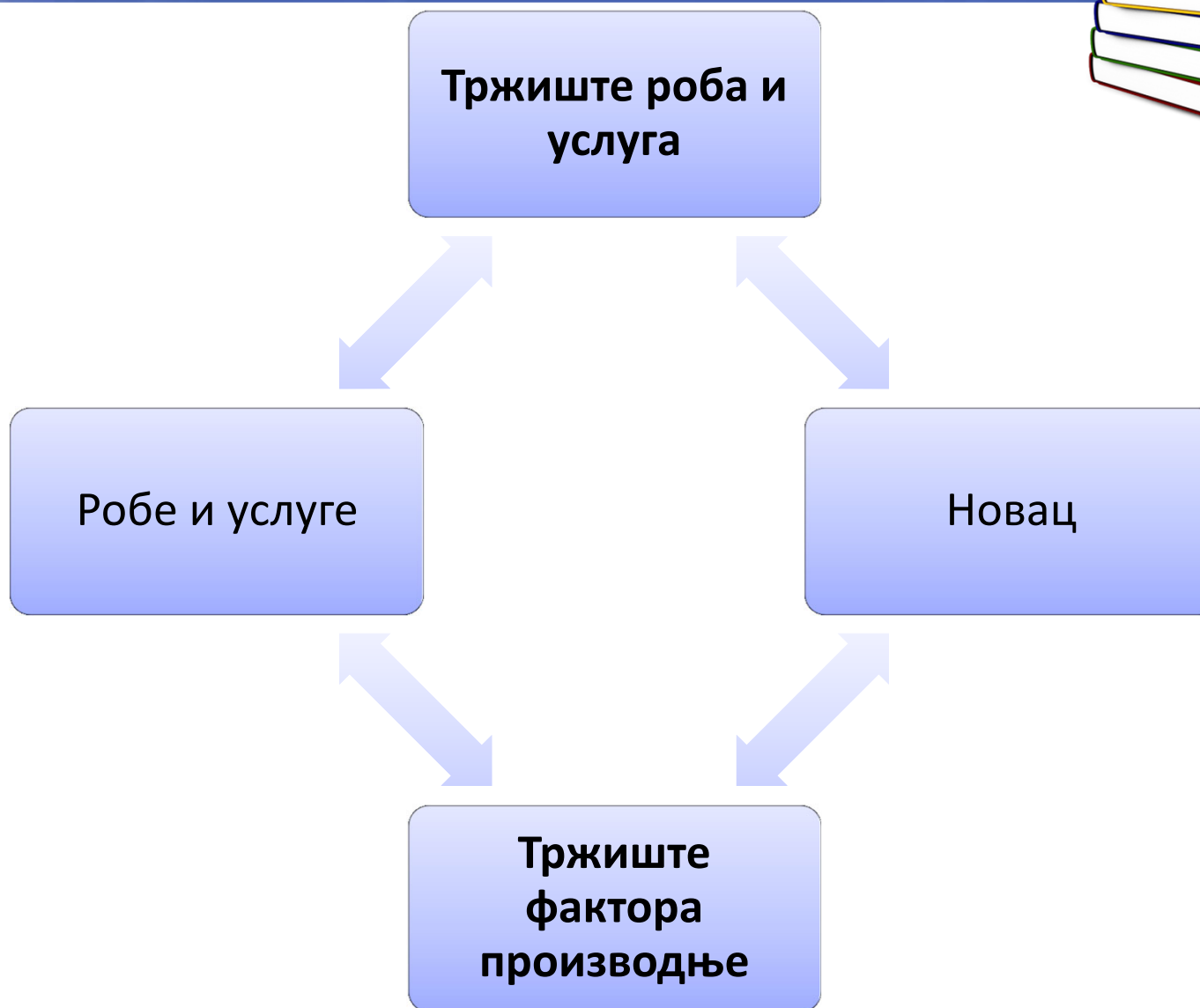
МИКРОЕКОНОМИЈА

- *Понашање појединачних привредних субјеката*
- Закон понуде и закон тражње

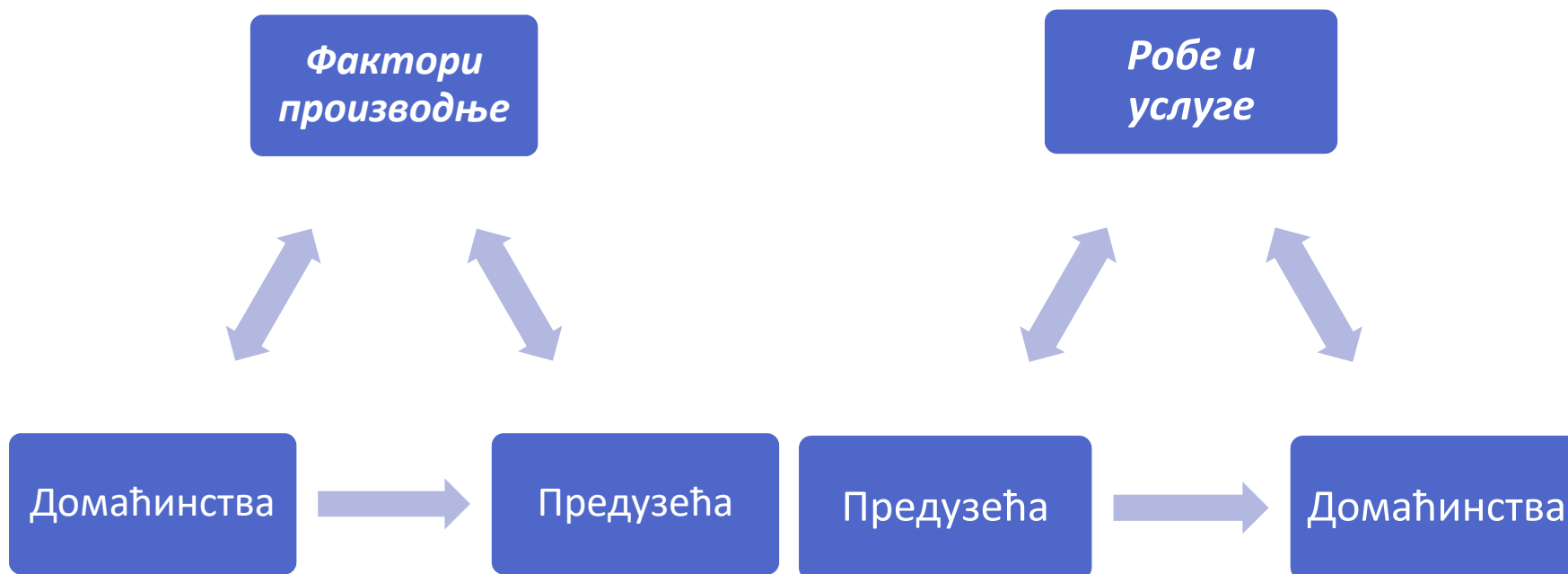
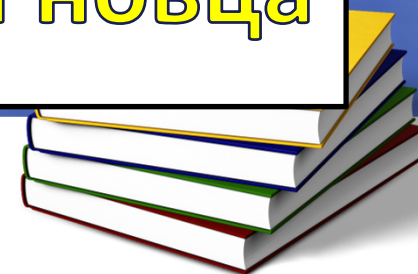
МАКРОЕКОНОМИЈА

- *Опште економске појаве*
- Инфлација, незапосленост, економски раст

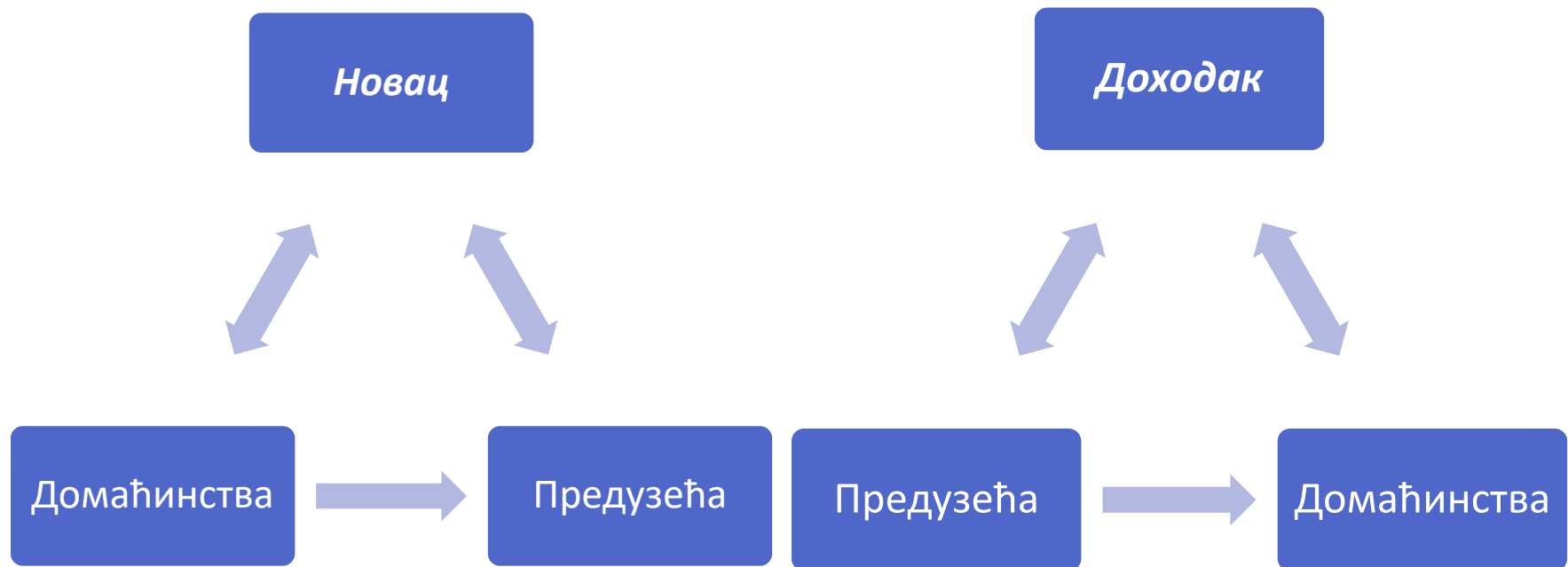
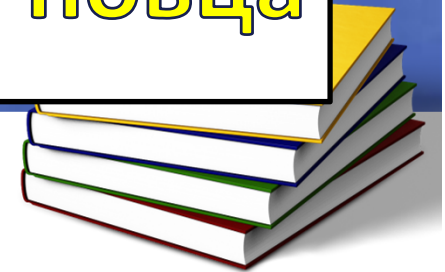
Дијаграм кружног тока робе и новца

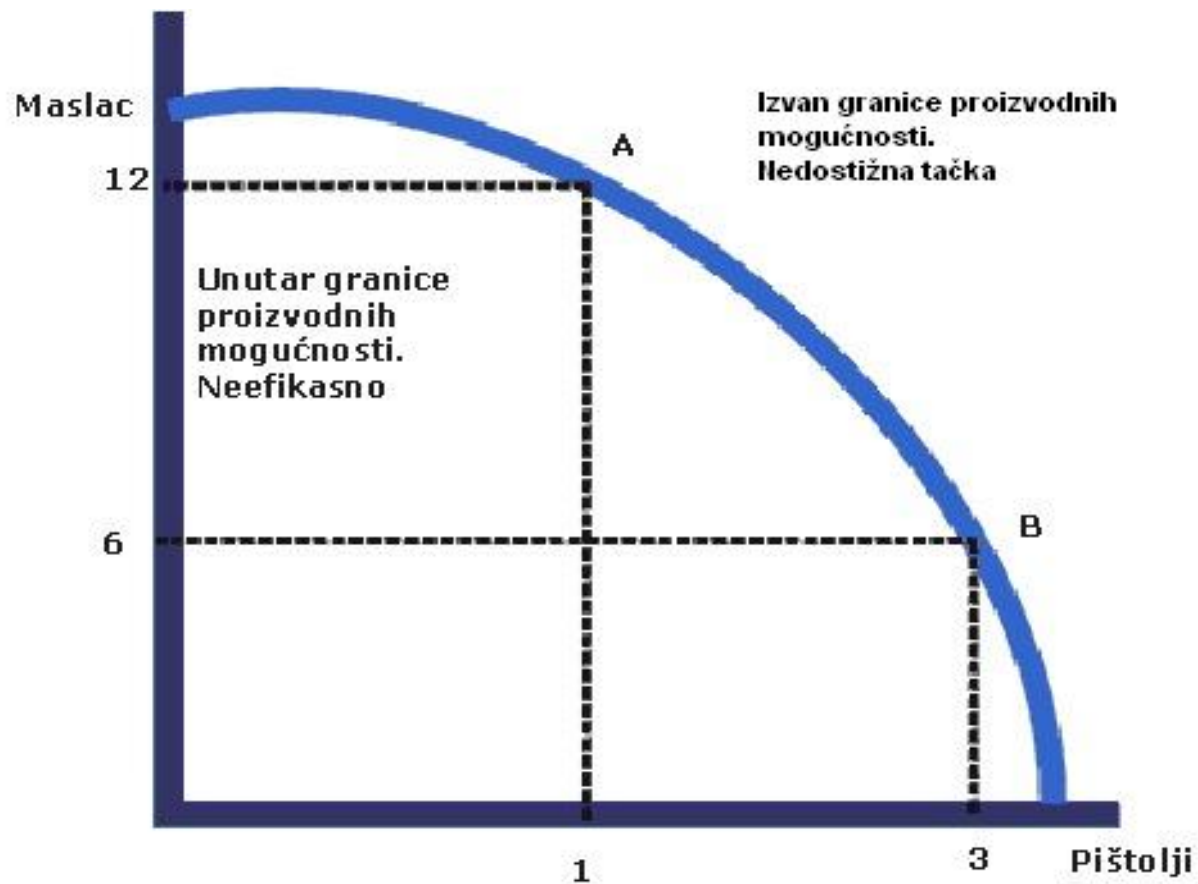
Дијаграм кружног тока робе и новца

Дијаграм кружног тока робе и новца

Граница производних могућности

Компаративна предност и трговина

*АПСОЛУТНА
ПРЕДНОСТ*

ПРОДУКТИВНОСТ

*КОМПАРАТИВНА
ПРЕДНОСТ*

**ОПОРТУНИТЕТНИ
ТРОШКОВИ**

СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Електронска трговина

- **ЕТ је настала у САД**
- **Дигитални каталози → мултимедијални садржаји**
- **Компјутерски програми → различити производи и услуге**
- ***Начин плаћања преко НЕТА:***
 1. **Дигитални монетарни системи (дигиталне валуте),**
 2. **Кредитне картице и SSL протоколи (шифрирање података),**
 3. **Слање новца чеком или SWIFT-ом,**
 4. **МАП систем (dot-ком компаније) које нуде услуге плаћања преко НЕТА,**
 5. **Поузеће, уплатница, вирман,**
 6. **Сопствени достављачи рачуна или слипа,**
 7. **Онлајн ауторизација КК према ауторизацијском Ц. (дигитални рачун)**

Електронска трговина

- **Дистанциона продаја**
- **Закон о електронској трговини 2009.**
- **Директива ЕУ о заштити потрошача (право на опозив уговора)**
- **Предности Е-трговине:**
 - 1. Једноставност куповине**
 - 2. Нижи трошкови за купце (већи избор)**
 - 3. Уштеда времена за купце и продавце**
 - 4. Нижи трошкови производње**

Фактори појединачне тражње

- **Појединачна тражња: количина робе или услуге коју је неки купац спреман да купи по одређеној цени!**

ЦЕНА РОБЕ (ЗАКОН ТРАЖЊЕ)

ДОХОДАК (НОРМАЛНА И ИНФЕРИОРНА РОБА)

ЦЕНЕ ПОВЕЗАНИХ РОБА (С И К)

УКУСИ

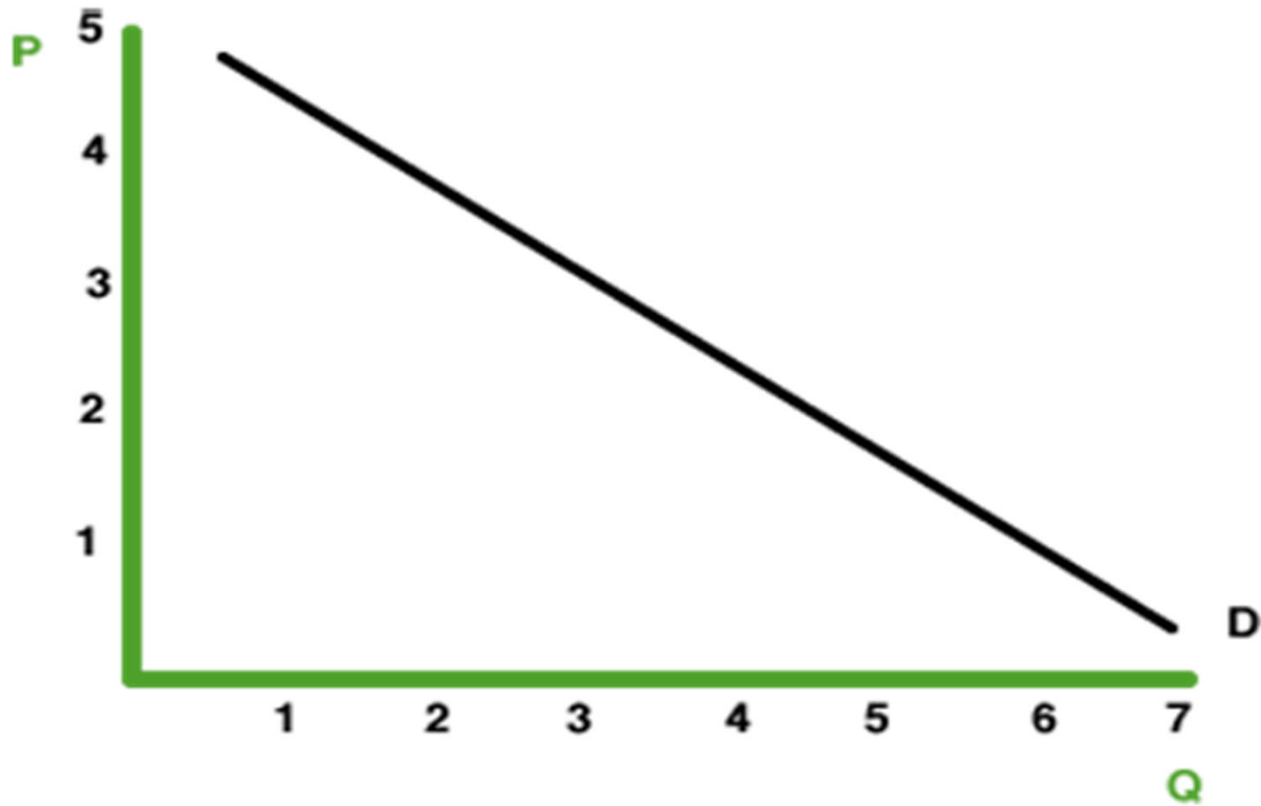
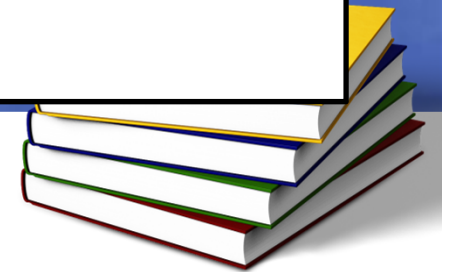
ОЧЕКИВАЊА

Крива тражње

Распоред појединачне тражње

Цена	Количина траженог производа
30 din.	0
25 din.	2
20 din.	4
15 din.	6
10 din.	8
5 din.	10
0 din.	12

Крива тражње

Укупна тржишна тражња

- **Укупна тржишна тражња неке робе: збир појединачних тражњи свих купаца те робе!**
- **Распоред појединачне и тржишне тражње**

Цена	Количина			Трж.
	Ви		Ја	
30 din.	0	+	0	= 0
25 din.	2	+	0	= 2
20 din.	4	+	1	= 5
15 din.	6	+	2	= 8*
10 din.	8	+	3	= 11
5 din.	10	+	4	= 14
0 din.	12	+	5	= 17

цена

15

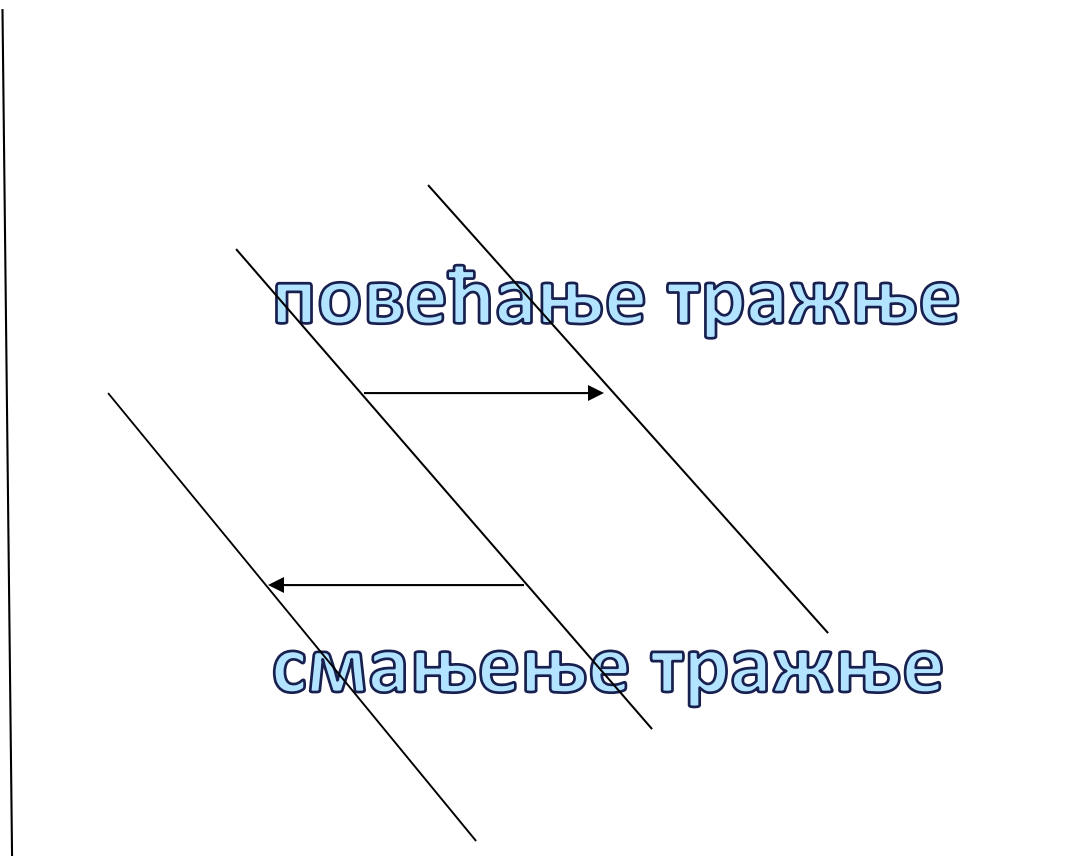
T

КОЛИЧИНА

(6+2)

Крива тржишне тражње показује однос између цене једне робе и укупне тражене количине те робе, од свих купаца на тржишту.

Померање криве тражње

Фактори појединачне понуде

- ***Појединачна понуда представља количину робе или услуге коју је произвођач спреман да прода по одређеној цени.***

ЦЕНА РОБЕ (ЗАКОН ПОНУДЕ)

ЦЕНЕ ФАКТОРА ПРОИЗВОДЊЕ

РАСПОЛОЖИВА ТЕХНОЛОГИЈА

ОЧЕКИВАЊА

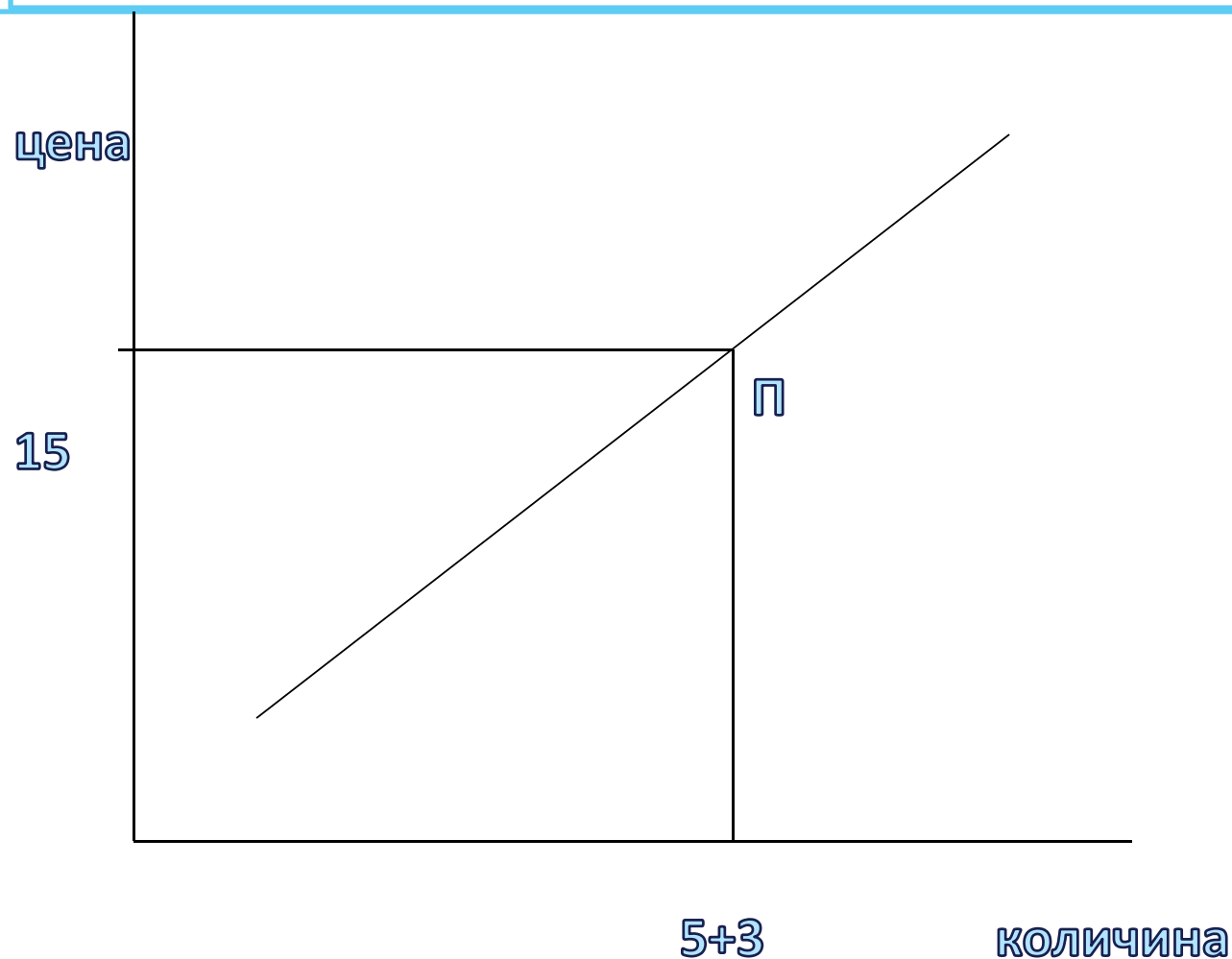
Крива понуде

Распоред појединачне и тржишне понуде

Цена	количина				укупно
	A		B		
0 din.	0	+	0	=	0
5 din.	1	+	1	=	2
10 din.	3	+	2	=	5
15 din.	5	+	3	=	8*
20 din.	7	+	4	=	11
25 din.	9	+	5	=	14
30 din.	11	+	6	=	17

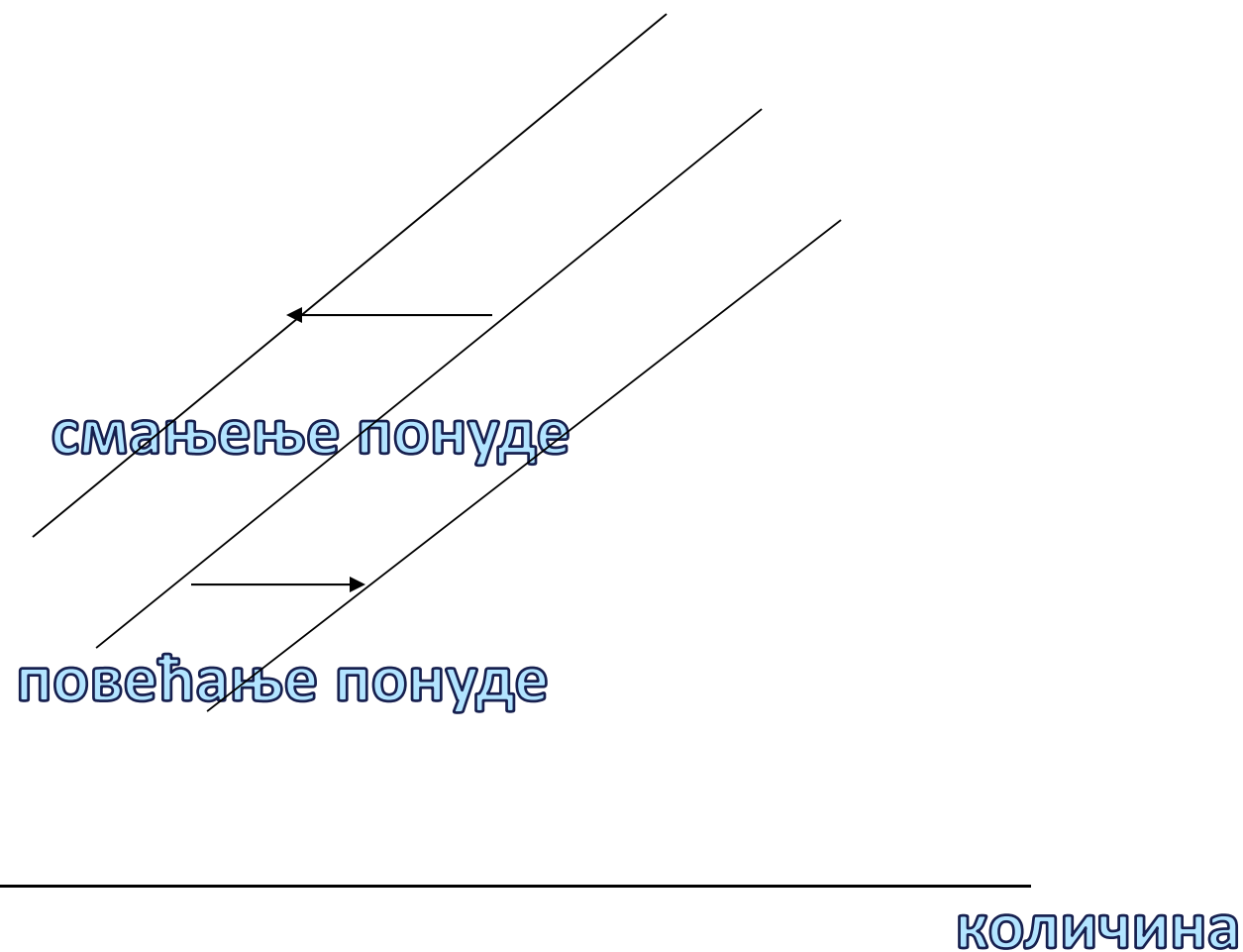
Укупна тржишна понуда неке робе представља збир појединачних понуда свих произвођача, односно продаваца те робе на тржишту.

Крива тржишне понуде показује однос између цене неке робе и укупне понуђене количине те робе од свих произвођача на тржишту (нагиб нагоре)

Померање криве понуде

цена

Равнотежа понуде и тражње

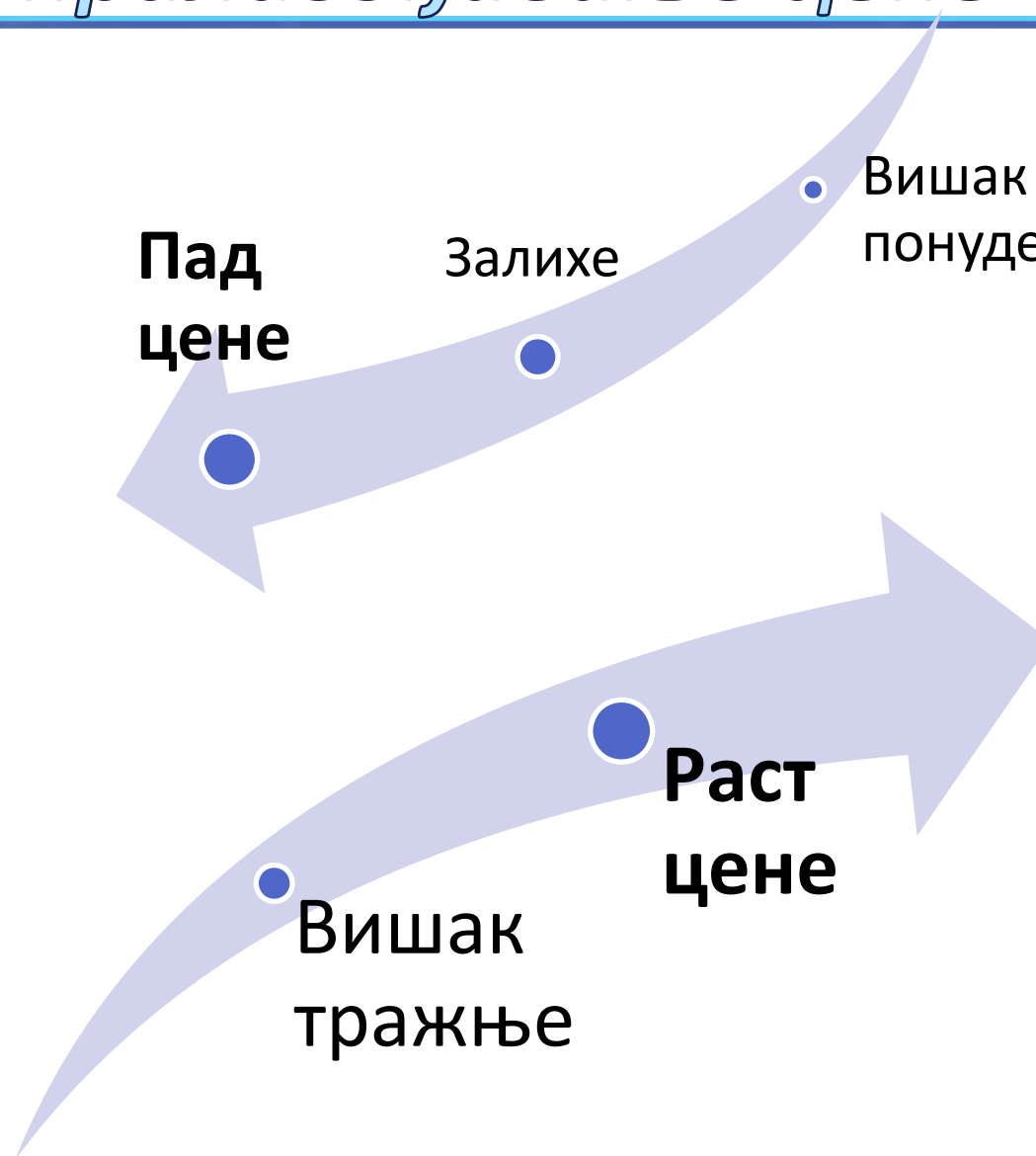

Тржишна равнотежа: ситуација у којој су понуда и тражња неке робе изједначене

Равнотежна цена: цена која изједначава понуду и тражњу неке робе

Равнотежна количина: једнака количина понуде и тражње

Вишак понуде и тражње и прилагођавање цене

Промена тражње и промена понуде

Већи
доходак

Већа
тражња

Већа цена

Повећање
продате
количине

Мањи бр.
понуђача

Смањење
понуде

*Цена
расте*

Смањење
продате
количине

Истовремена промена понуде и тражње

Велико повећање тражње, уз мало смањење понуде

Веће цене

Веће продате количине

Мало повећање тражње, уз велико смањење понуде

Веће цене

Мале продате количине

Еластичност тражње

Еластичност: мера која показује колико количина понуде или тражње реагује на промену неког фактора

Ценовна еластичност тражње: % промене количине тражње / % промене цене

Доходна еластичност тражње: % промене количине тражње / % промене дохотка

Нужне потребе → нееластична тражња

Потребе које су ствар личних склоности → еластична тражња

Робе супститути → еластична тражња

Временски хоризонт → у дужем периоду еластичнија тражња

Еластичност тражње

- Еластична тражња → еластичност > 1
- Јединична еластичност → еластичност $= 1$
- Нееластична тражња → еластичност < 1

- Укупан приход = цена \times количина (или износ плаћен од купаца, а примљен од продаваца)
- Код еластичне тражње → смањење цене → већи укупни приход произвођача, пад цене повећава $C \times Q$
- Код нееластичне тражње → смањење цене → мањи укупан приход произвођача, пад цене смањује $C \times Q$

Еластичност понуде

Ценовна еластичност понуде: % промене количине понуде / % промене цене

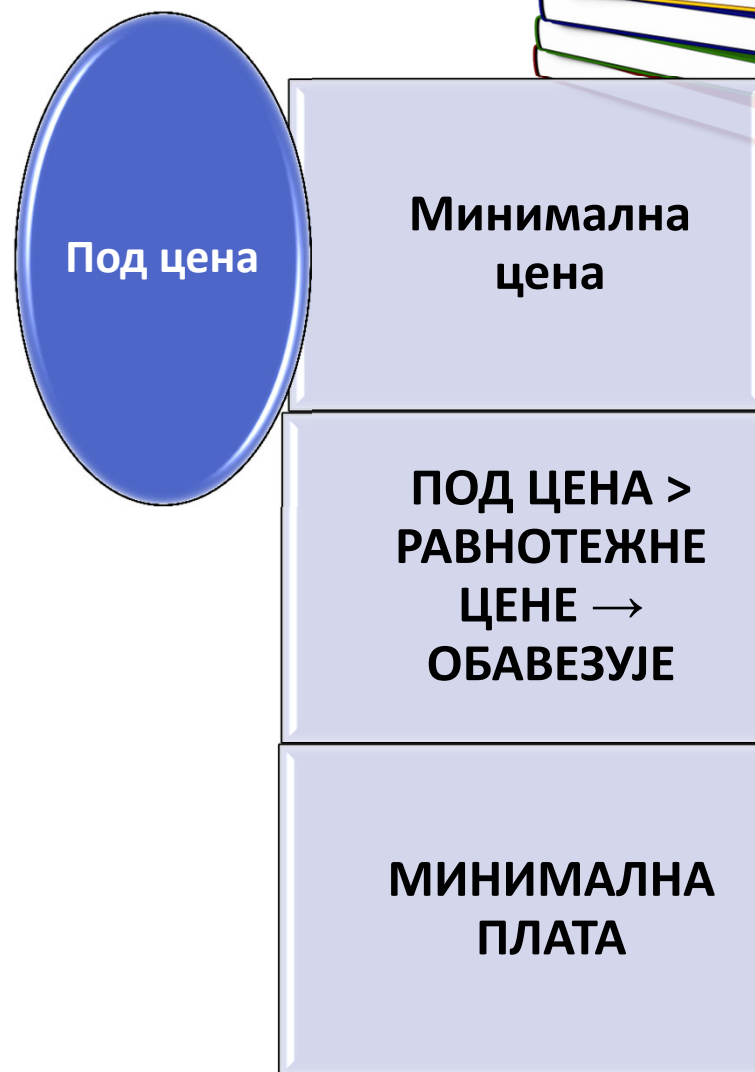
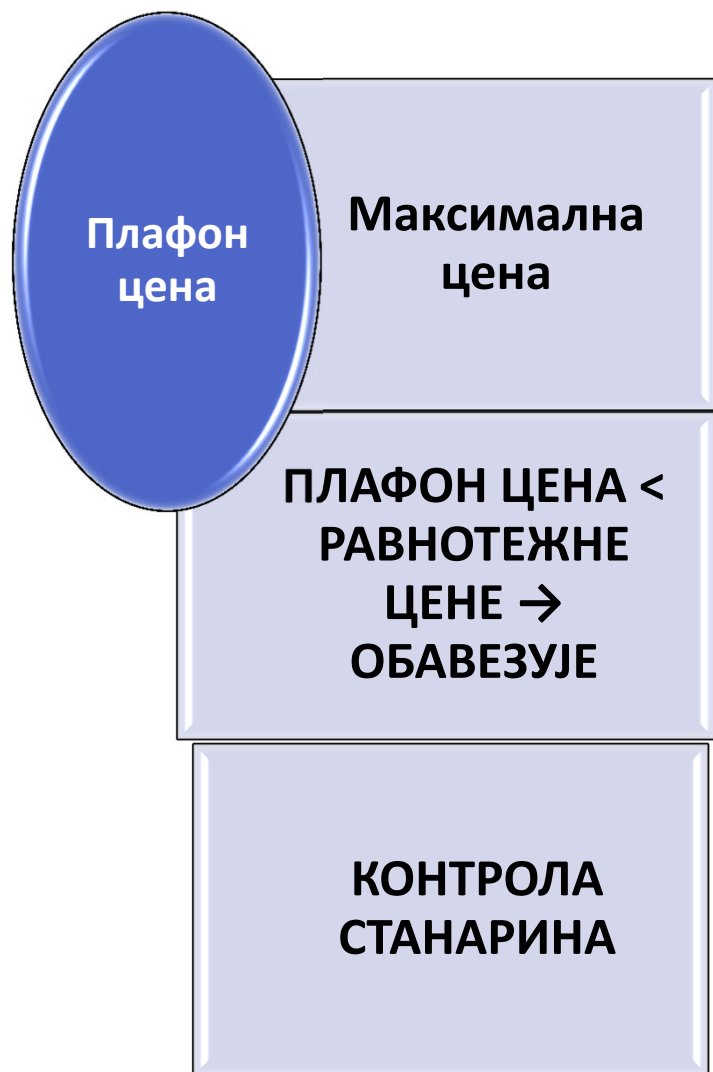
Могућности произвођача да промене количину робе

Временски хоризонт → у дужем периоду еластичнија понуда

Еластичност понуде

- Савршено еластична понуда → еластичност = ∞
- Еластична понуда → еластичност > 1
- Јединична еластич. → еластичност = 1
- Нееластична понуда → еластичност < 1
- Савршено нееластична понуда → еластичност = 0

Контрола цена

ВИШАК НА ТРЖИШТУ

**ПОТРОШАЧКИ
ВИШАК**

**ПРОИЗВОЂАЧКИ
ВИШАК**

**УКУПАН
ВИШАК
НА
ТРЖИШТУ**

ПОТРОШАЧКИ ВИШАК

- ***Спремност за плаћање*** представља максималну цену коју је купац спреман да плати за неку робу
- ***Потрошачки вишак: разлика између цене коју је купац био спреман да плати и цене коју је стварно платио***
- Када цена пада → повећава се потрошачки вишак (постојећих и нових купаца)
- ***Значај потрошачког вишка:*** представља економску корист потрошача!

Утицај пореза на потрошачки вишак: пример

Већи
порез

Већа
цена

Нижа
тражња

Већи
порез

Повећање
пореског
прихода

*Мањи
потрошачки
вишак*

Утицај пореза на потрошачки вишак

- Износ смањења потрошачког вишка – Износ повећања пореског прихода = Чист губитак потрошачког вишка (ЧГпв)***
- ЧГпв показује да порез на потрошњу више кошта потрошаче него што држава успева да оствари повећање пореског прихода!***

ПРОИЗВОЂАЧКИ ВИШАК

- **Укупни трошак произвођача = стварни трошак + опортунитетни трошак**
- ***Трошак: спремност произвођача да продају робу (најнижа цена по којој су спремни да продају)***
- **Произвођачки вишак: разлика између износа који је плаћен продавцу (тржишне цене) и минималног износа по коме је продавац био спреман да прода робу!**
- **Пораст цене → већи произвођачки вишак (постојећих и нових произвођача)**
- ***Значај произвођачког вишка: мера економске користи произвођача!***

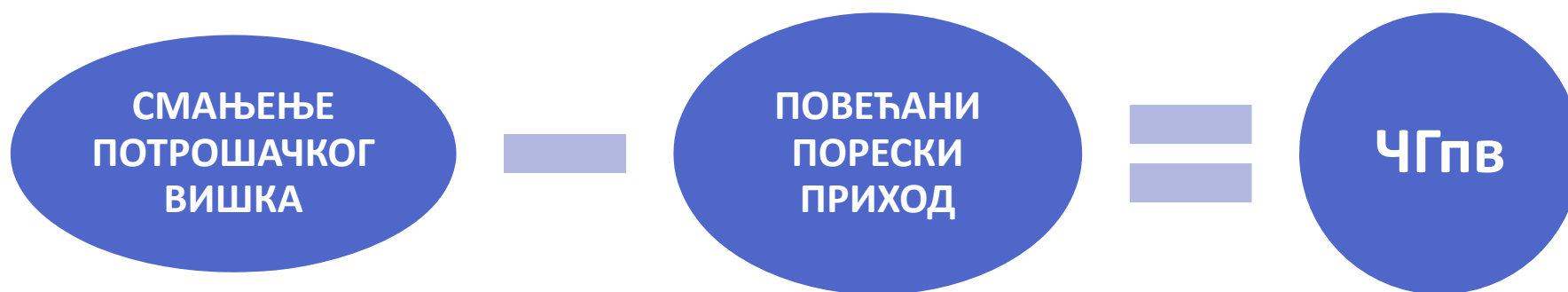
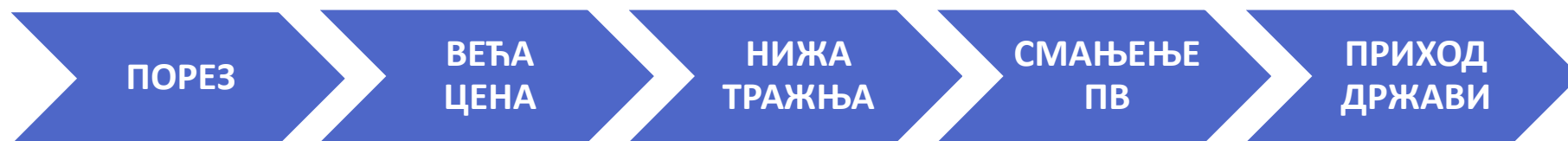
УКУПАН ВИШАК

- **Укупан вишак = потрошачки вишак + произвођачки вишак**
- Потрошачки вишак = цена коју су купци спремни да плате – Износ новца који су платили
- Произвођачки вишак = износ новца који су примили продавци – трошкови продаваца
- Износ новца који плаћају купци = износ новца који примају продавци
- **Укупан вишак = Цена коју су купци спремни да плате – трошкови продаваца!**
- Ефикасно тржиште максимизује укупни вишак који остварују сви учесници на тржишту

ТРЖИШНА РАВНОТЕЖА НА ТПК

- Укупан вишак је област између криве понуде и криве тражње до равнотежне количине
- ТПК усмерава понуду робе оним купцима који је највише вреднују!
- ТПК усмерава тражњу робе оним продавцима који ту робу производе с најмањим трошковима!
- ТПК максимизира укупан вишак на тржишту, односно производи се количина која максимизира укупан вишак на тржишту!

ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ ОПОРЕЗИВАЊА: ПОНОВИМО

ТРИ ОСНОВНЕ ЗАКОНИТОСТИ ОПОРЕЗИВАЊА

1. Што је већа еластичност понуде и тражње → већи чист губитак
 2. Мали порез → порески приход је већи у односу на мали чист губитак
 3. Велики порез → порески приход је знатно мањи у односу на велики чист губитак
- *Који је порез бољи?*

ЕКОНОМСКИ ЕФЕКТИ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ

- Светска цена: цена која преовладава на светском тржишту
- *Шта се дешава ако је светска цена изнад домаће цене, а шта уколико је испод домаће цене?*

- Извоз:
- повећава цену извозне робе на домаћем тржишту → пад количине тражње те робе → вишак понуде → пласирање на светско тржиште
- Извоз → корист за домаће произвођаче → трошак за домаће потрошаче → укупна корист за земљу извозницу је већа
- Увоз:
- Домаћа цена пада → расте тражња за том робом → вишак тражње → покрива се увозом
- Увоз → трошак за домаће произвођаче → корист за домаће потрошаче
- **Трговина може користити свима!**

Политика царина и квота

- **Царина: порез на увезену робу!**
- **Царина повећава цену домаће и цену увезене робе → корист домаћим произвођачима → трошак домаћих потрошача → раст државних прихода**
- **Царина → чист губитак потрошачког вишка**

Квоте

- **Увозна квота: ограничење количине увоза иностране робе (увозна дозвола)**
- **Ограничен увоз смањује домаћу цену у односу на цену која била пре увоза, али је даље изнад светске цене → корист за домаће произвођаче → трошак за домаће потрошаче**
- **Царине → повећавају државне приходе, увозне квоте доносе профит власницима увозних дозвола**

Користи од слободне трговине

**ВЕЋА
РАЗНОЛИКОСТ
РОБА**

**НИЖИ ТРОШКОВИ
ПРОИЗВОДЊЕ**

**СЛОБОДНА
ТРГОВИНА**

**ВЕЋА
КОНКУРЕНЦИЈА**

**КОРИШЋЕЊЕ
ТЕХНОЛОШКИХ
ЗНАЊА**

Противници слободне трговине

**НЕЗАВИСНОСТ
ПРИВРЕДЕ**

**ЗАШТИТА ДОМАЋЕ
ПРИВРЕДЕ**

**НЕСЛОБОДНА
ТРГОВИНА**

**СПРЕЧАВАЊЕ
ОТПУШТАЊА
РАДНИКА**

?

Хвала на пажњи